

ravili u fermanskom kolegiju uz kratke opaske. Popis je s opaskama sastavio po svojoj prilici posljednji rektor Paccalorzi uz pomoć nekog registra, koji je u kolegiju već postojao. Po tom je popisu boravilo u kolegiju ukupno 193 pitomaca i to: iz Albanije 65, Grčke 5, Carigrada 2, Alžira 1, Armenije 2, Damaška 1, Smirne 1, Petrograda 2, Švicarske 1, Bugarske 9, Moldavske 2, Vlaške 2, Srbije (bisk. Skoplje) 15, Crne gore (nadb. Bar) 20, Hercegovine (bisk. Trebinje) 9, Bosne 3, Srijema 3, Zagreba 1, Vel. Lošinja 1, Dalmacije 49, i to: (bisk. Kotor 7, Dubrovnik 4, Makarska 16, Hvar 2, Split 10, Trogir 1, Zadar 2, Šibenik 2, Nin 4, a iz mjesta Dublani(?) 1. — Od tih su 16 postali kasnije biskupima i to: 8 Albanaca i 1 Bugarin, a iz naših krajeva 7, kojima evo i imena kako stoje u popisu: Marko Giorga (iz Bara), nadbiskup u Baru; Marko Andriasci (iz Popova, bisk. Trebinje), nadbiskup u Sofiji; Bernad Dominik Leone (iz Kotora), biskup u Ninu; Matej Stuccanovich (iz Perasta, bisk. Kotor), nadbiskup u Baru; Antun Casich (iz Makarske), biskup u Splitu; Toma Nechich (iz Novigrada), biskup u Ninu i Ivan Nicolovich (iz Djakovice, bisk. Skoplje), nadbiskup Skoplja i vizitator Bugarske.

Smrcu Paccalorzi-a uginula je, možemo reći, i uspomena na ilirski kolegij u Fermu, koji je uza svu svoju kratkotrajnost i burnu povijest ipak vrijedan, da bude ubilježen i u povijest hrvatskog naroda. Neka i Ilirski kolegij sv. Petra i Pavla u Fermu bude — posebno prigodom 1300-godišnjice prvih veza hrvatskog naroda sa Sv. Stolicom. — svjedokom i tumačem očinske brige i ljubavi rimskih Papa prema hrvatskom narodu, navlastito u doba njegove najtužnije povijesti, kada mu je bilo onemogućeno kod kuće svako školovanje zbog neprestanih ratova i turske vladavine.

† BARUN NIKOLA von BAUMGARTEN.

Đuka Marić.

Dana 18. ožujka 1939. godine umro je u siromašnoj sobici u Rimu ruski izgnanik barun Nikola von Baumgarten, nekako nakon dovršenoga zadnjeg djela »Aux origines de la Russie«. Zanimiv je njegov život i značajan njegov naučni rad, pa iznosim o njemu nekoliko podataka.*

Rođen je u odličnoj ruskoj porodici. Kao mladić se nalazi u carskoj gardi, ali radi mladenačke zablude mora napustiti to mjesto. Povlači se na svoja imanja i tu ostaje sve do revolucije 1917. godine. Bio je i maršal plemstva za kotar Birsk. Uz gospodarske ga poslove počela više zanimati i knjiga. Skupio je i priličnu biblioteku. Za kratko postaje član moskovskog »Rodoslovnog društva«. Objavio je i neke radove u Analima toga društva. No kasnije ih je smatrao nepotpunima, pa ih preradio u Rimu. Kad je izbila revolucija, morao je napustiti domaće

ognjište, te je nakon poraza Kolčakove armije došao u Rim, gdje ga je nekom zgodom upoznao Msgr. d'Herbigny i namjestio u uredništvu jednog stručnog časopisa.

Pružila mu se tako opet prilika, da nastavi svoj naučni rad. Revno je i ustrajno pohađao biblioteku Orientalnog instituta. Pomno je čitao i marljivo excerpirao. Posvetio se znanstvenom radu. I 1927. g. objavljuje u *Orientalia Christiana* svoje prvo rimsko djelo »Généalogies et mariages Occidentaux de Rurikides russes du Xe au XIIIe siècle«. Izazvao je senzaciju tim, jer pokazuje, kako su bile tijesne veze između stare zapadne Rusije i ostale Evrope. To je djelo popunio 1934. s »Généalogies des branches régnantes des Rurikides du XIIIe au XIVe siècle«, kojim ispravlja posvema knjigu *Exemplarskij*. Svoje genealogije utvrđuje s toliko erudicije i kritičnosti, da ih moraju svi prihvatiti. Baumgarten je bio prije svega genealog. Tim je stekao svjetski glas. Zato su i te dvije knjige najvrednije u njegovom znanstvenom radu. (Izrađivao je rodoslovlja i za neke njemačke institucije).

Istovremeno je objavio i par monografija o ruskim princovima i princesama: o Kunegundi Orlamündskoj, Pribislavi Ruskoj, Olgi Stadskoj, Dobroniegi Vladimirovnoj. Zaključak je svih tih studija uvijek ovaj: odnosi između premon golske Rusije i katoličkog Zapada su bili mnogo jači, nego što je to do sada u povijesti istaknuto.

Na temelju svojih istraživanja zaključio je, da su stare ruske kronike bile krivotvorene. Zato je sebi postavio mučan zadatak: međusobno ih komparirati. I plod njegovih studija jest »*Chronologie ecclésiastique des terres russes du Xe au XIIe siècle*« objavljeno 1930. Tim je dao dokaz rijetke znanstvene objektivnosti.

U rimskoj je *Novoj Antologiji* izdao dvije stvari o revoluciji u Rusiji.

No sva su mu ostala djela bila kao priprava za knjigu, koja mu je donijela najveće zadovoljstvo — njegov »*Saint Vladimir et la conversion de la Russie*«. Prije nje je kao uvod izdao kraću studiju *Olaf Tryggwison, roi de Norvège et ses relations avec Saint Vladimir de Russie* (1931.). Te dvije knjige, malo revolucionarne u znanosti, pokazivahu koliko je stara Rusija bila u vezi s Rimom. Znanstveni su krugovi u glavnom pohvalili ta dva djela. Imao je Baumgarten intuicije, jedino nije je uvijek dosta jako ustalio dokazima svoje teze. Često je bolje mislio, nego što bi izrazio. Na znanstvena izdanja boljševičke Rusije se nije htio nikako osvrutati niti ih upotrebljavati.

Sveti Vladimir i obraćenje Rusije« bilo je i njegovo obraćenje. Dotad je on bio vjeran svojoj luteranskoj vjeri, u kojoj je bio kršten. Sumnja: da je Rusija u svojim počecima bila katolička i da su kroničari kasnije tu historijsku činjenicu zatajili, navela ga na to, da nakon »*Obraćenja Rusije*« i on zaključ

svoje obraćenje. Dosta je bilo oklijevanja radi ponosa: da mu ne bi predbacili, kako je promijenio vjeru radi interesa (života u Rimu!). Prešao je na bizantsko-slavenski obred. Vjernik je bio dobar i rado polazio obrede i sakramente.

Baron von Baumgarten je bio naučni radnik rijetke točnosti. Zadnjih godina svoga života — iako udaren različitim nevoljama (pravi siromah s par knjiga i ono otrcanog odijela na sebi!) — posjećivao je po svojem običaju — redovito biblioteku Orientalnoga Instituta i tu radio s mnogo ustrajnosti — svjedok je erudicija negovih djela!

Kao i mnogi ruski emigranti znao je junački i s nekim neobičnim dostojanstvom podnositi progonstvo i sromaštvo. Bio je previše ponosan, da bi se obazirao, što drugi o njemu misle. Stekao si je i dobrih prijatelja, koji su pravo procijenili njegov rad (d'Herbigny!). I bio je sretan, da je dospio u centar kršćanstva (koliko je mogao biti sretan kao izagnanik iz domovine), pa je pred smrt češće znao reći: »Istina, ja bih u Rusiji živio u mnogo lakšim prilikama, ali ne bih stvorio svoja znanstvena djela«. Umro je smireno u krilu katoličke Crkve blizu grobova apostolskih prvaka — barun Nikola von Baumgarten čovjek i učenjak, na izvoru kršćanstva, kad mu se doštampavalo zadnje djelo »Aux origines de la Russie«.

*) Prema nekrologu u *Orientalia Christiana Periodica*, Roma 1939, n. III—IV. str. 527—8. i uspomenama prof. p. A. M. Ammann S. I.